

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

1128696

**Porovnanie životnej úrovne Slovenskej republiky s priemerom
Európskej únie a s jej najvyspelejšími štátmi**

2010

ZUZANA LEHOCKÁ

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

**Porovnanie životnej úrovne Slovenskej republiky s priemerom
Európskej únie a s jej najvyspelejšími štátmi**

Bakalárska práca

Študijný program: Manažment podniku

Študijný odbor: 3.3.16 Ekonomika a manažment podniku

Školiace pracovisko: Katedra ekonomiky

Školiteľ: Ing. Daniela Hupková, PhD.

Nitra 2010

Zuzana Lehocká

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Zuzana Lehocká vyhlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Porovnanie životnej úrovne Slovenskej republiky s priemerom Európskej únie a s jej najvyspelejšími štátmi“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Nitra, 5. mája 2010

.....

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela vysloviť pod'akovanie vedúcemu bakalárskej práce Ing. Daniele Hupkovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra, 5.mája 2010

.....

ABSTRAKT

Zuzana Lehocká: Porovnanie životnej úrovne Slovenskej republiky s priemerom Európskej únie a s jej najvyspelejšími štátmi. (Bakalárska práca) Zuzana Lehocká: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Fakulta ekonomiky a manažmentu. Vedúci bakalárskej práce: Ing. Daniela Hupková, PhD., Nitra SPU FEM, 2010.

Životná úroveň predstavuje podmienky, za ktorých sa uspokojujú potreby ľudí. Cieľom každej krajiny je zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva. Cieľom bakalárskej práce je poukázať na rozdiely v jednotlivých ekonomických ukazovateľoch životnej úrovne. Zameranie bakalárskej práce je orientované na porovnanie hrubého domáceho produktu, miery nezamestnanosti, priemernej mesačnej mzdy a tiež jednotlivých spotrebných výdavkov obyvateľov troch štátov, a to Slovenskej republiky, Českej republiky a Veľkej Británie. Bakalárska práca sa začína úvodom a je rozdelená na šesť kapitol (súčasný stav riešenej problematiky, cieľ práce, metodika práce, výsledky práce, záver a zoznam použitej literatúry). Vývoj ekonomiky Slovenskej republiky v posledných rokoch napreduje, no ešte stále nedosahujeme úroveň väčšiny štátov Európskej únie. Nepriaznivým ukazovateľom vo vývoji ekonomiky sa stala miera nezamestnanosti, ktorá vo väčšine krajín stúpila, a to aj v dôsledku globálnej hospodárskej krízy. Čo sa týka ostatných ukazovateľov merania životnej úrovne, ako sú hrubý domáci produkt a priemerná mzda, u nich dochádza k pozitívnemu nárastu. Spotrebné zvyklosti obyvateľov porovnávaných krajín sú z časti rovnaké, no v niektorých prípadoch úplne rozdielne. Na rozdiel od obyvateľov Veľkej Británie, Slováci a Česi míňajú najviac peňazí na potraviny a bývanie. U obyvateľov Veľkej Británie je to odlišné, pretože oni spotrebujú najviac peňažných prostriedkov na dopravu a dovolenky. Bakalárska práca poskytuje obraz o životnej úrovni troch rozdielnych štátoch Európskej únie.

Kľúčové slová: životná úroveň, príjmy, výdavky obyvateľstva, životné minimum.

ABSTRACT

Zuzana Lehocká: Comparing the Slovak standard of living with the average in European Union and its most developed countries. (Bachelor thesis) Zuzana Lehocká: Slovak University of Agriculture in Nitra. Faculty of Economic and Management. Bachelor thesis advisor: Ing. Daniela Hupková, PhD., Nitra SPU FEM, 2010.

The standard of living is the conditions, which the people's needs are satisfied. The object of every country is to increase the standard of living of the inhabitants. The target of the bachelor thesis is to remit to the differences of economic indicators of the standard of living. The focus of my thesis is based on a comparing of gross domestic product, unemployment rate, average monthly wage and expenditures on consumption of inhabitants of three states – the Slovak Republic, the Czech Republic and the Great Britain too. The bachelor thesis starts with an introduction and it is divided to six chapters (the current situation, the objective, the methodology of the thesis, results of the thesis, the conclusion and the bibliography). The economic development of the Slovak republic is in the progress, in the recent years, but it does not achieve the standard of living of a majority of the European Union. The negative indicators of the economic development have become the unemployment rate, which is increased in many countries, because of the global economic crisis. The other indicators of standard of living, such as gross domestic product and average wage, they have achieved the positive progress. The consumer habits of the population in the compared countries are the similar, but in some cases they are completely different. Unlike the population of the Great Britain, Slovaks and Czechs spend too much money on food and housing. The population of the Great Britain spends the lot of money for transport and holidays. The bachelor thesis provides the figure about the standard of living of three different states of the European Union.

Keywords: standard of living, income, expenditures of inhabitants, living wage.

OBSAH

Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky.....	10
1.1 Životná úroveň.....	10
1.2 Životné minimum	14
1.3 Príjmy obyvateľstva.....	16
1.4 Výdavky obyvateľstva.....	18
2 Cieľ práce.....	20
3 Metodika práce a metódy skúmania.....	21
4 Výsledky práce.....	23
4.1 Ukazovatele merania životnej úrovne.....	23
4.2 Členské štáty EÚ a tvorba HDP.....	23
4.3 Komparácia HDP Slovenskej republiky s vybranými štátmi EÚ.....	25
4.4 Miera nezamestnanosti	26
4.5 Spotrebné výdavky domácností.....	27
4.5.1 Komparácia výdavkov domácností na potraviny a nealkoholické nápoje.....	28
4.5.2 Komparácia výdavkov domácností na alkoholické nápoje a tabak.....	29
4.5.3 Komparácia výdavkov domácností na odievanie a obuv.....	30
4.5.4 Komparácia výdavkov domácností na bývanie, vodu, elektrinu a plyn.....	31
4.5.5 Komparácia výdavkov na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domu.....	32
4.5.6 Komparácia výdavkov domácností na zdravotníctvo.....	33

4.5.7	Komparácia výdavkov domácností na dopravu.....	34
4.5.8	Komparácia výdavkov domácností na telekomunikácie a poštu.....	35
4.5.9	Komparácia výdavkov domácností na rekreáciu a služby.....	36
4.5.10	Komparácia výdavkov domácností na vzdelanie.....	37
4.5.11	Komparácia výdavkov domácností na návštevy hotelov, kaviarní a reštaurácií.....	38
4.6	Analýza priemernej mesačnej nominálnej mzdy.....	39
5	Záver.....	40
6	Použitá literatúra.....	42

ÚVOD

Životná úroveň je spoločensko-ekonomická kategória vyjadrujúca jednotu spoločenskej rozvinutosti, miery a spôsobu uspokojovania potrieb obyvateľstva (resp. ich materiálnych aspektov). Vývoj životnej úrovne je založený na spoločensky sa reprodukujúcom vzťahu medzi záujmom človeka v maximálnej miere uspokojovať svoje rastúce potreby a spoločenskou prácou, ktorá je jediným zdrojom uspokojovania potrieb.

Rok 1989 je rokom, kedy dochádza k zásadným zmenám nielen v ekonomickom, ale aj v spoločenskom živote. Prechod od centrálného systému plánovania k trhovej ekonomike bol dlhým a náročným procesom. Zatiaľ, čo zmeny v spoločenskom živote sú hodnotené obyvateľmi Slovenskej republiky za veľmi pozitívne, v niektorých prípadoch dochádza k smúteniu za minulými rokmi z ekonomického hľadiska. Analytici dospeli k záveru, a to zohľadnením všetkých ukazovateľov merania životnej úrovne, že reálna hrubá a čistá mzda oproti roku 1989 mierne poklesli, ale väčšina ostatných ukazovateľov hodnotenia životnej úrovne sa zlepšila pre väčšinu obyvateľov. Negatívne zmeny, a teda zhoršenie kvality života, mohli po roku 1989 zasiahnuť určitú skupinu obyvateľov.

Jedným z hlavných determinantov na meranie úrovne života je nielen hodnota reálnej mzdy, ale aj možnosť túto mzdu využiť na uspokojovanie svojich potrieb, a to kúpou rôznych tovarov a služieb. Ľudia spotrebujú svoje peňažné prostriedky na tovary dennej spotreby, ktoré sa zaraďujú medzi nevyhnutné a tovary, ktoré nie sú nevyhnutné, ale luxusné. Medzi základné nevyhnutné tovary patria potraviny, nealkoholické nápoje, oblečenie a bývanie. K luxusným tovarom sa zaraďujú tie, ktoré zvyšujú blahobyt obyvateľa. Nie je však jednoduché urobiť striktnú hranicu medzi nevyhnutnými a luxusnými tovarmi. Kým pre niektorú skupinu ľudí je napr. televízor alebo telefón samozrejmosťou, pre úplne odlišnú skupinu obyvateľov sú takéto tovary luxusom.

Je treba podotknúť, že životná úroveň Slovákov nedosahuje v súčasnosti ešte životnú úroveň priemerných Európanov. Za posledné roky sa nám k nej však podarilo výrazne priblížiť. A potvrdzuje to nielen z roka na rok sa zlepšujúci ukazovateľ HDP na obyvateľa, ktorý sa za posledných pár rokov zvýšil najviac v porovnaní s inými ekonomikami, kedy pre porovnanie v roku 2004 dosahoval hodnotu 8 385 € a do roku 2008 vzrástol na 12 434 € na obyvateľa Slovenskej republiky.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ

Životná úroveň predstavuje úroveň výživy, odievania, bývania, kultúry, vzdelania, ale aj právo na prácu, dĺžka pracovného času a dovolenky, čistota ovzdušia a vôd atď.; stupeň uspokojovania životných potrieb ľudí a súčasne aj podmienky, za ktorých sa tieto potreby ľudí uspokojujú.

Výkonnosť ekonomiky a ekonomický rast poukazujú na súčasné a budúce možnosti ekonomiky zabezpečiť ekonomický blahobyt pre obyvateľstvo. V poslednom období rastie u nás i vo svete záujem o tieto problémy, a to tak medzi teoretikmi, ako aj praktickými ekonómami. Všetky makroekonomické problémy, ako sú napr. nezamestnanosť alebo inflácia, súvisia s výkonnosťou ekonomiky a s ekonomickým rastom. Výkonnosť ekonomiky a ekonomický rast danej krajiny je determinovaný efektívnou činnosťou a vzájomnou spoluprácou štyroch sektorov, t. j. domácností, firiem, štátu a zahraničia, tvrdí **LISÝ, J.** (1999).

Pod životnou úrovňou si **BOROŠ, J.** (2000) predstavuje ekonomicky – sociálne aspekty uspokojovania ľudských potrieb v procese reprodukcie života jednotlivca v spoločnosti. Životná úroveň je vnútorne bohato štruktúrovaný jav, v ktorom sa bohato prelína a navonok prejavuje ekonomická podmienenosť sociálneho rozvoja a sociálna podmienenosť ekonomického rozvoja.

PAULIČKA, I. (2002) vo Všeobecnom encyklopedickom slovníku tvrdí, že životnú úroveň popri výške hrubého domáceho produktu na osobu, prístupu k vzdelaniu a zdravotníckej starostlivosti, kvalite a dostupnosti infraštruktúry a služieb, či politickom usporiadaní ovplyvňuje aj stav životného prostredia.

Životná úroveň je podľa **FRANKA, R. – BERNANKE, B.** (2003) stupeň, v ktorom majú ľudia prístup k statkom, ktoré robia ich životy jednoduchšími, zdravšími, bezpečnejšími a radostnejšími. Ľudia s vyššou životnou úrovňou si zabezpečujú väčšie a lepšie množstvo spotrebných predmetov (ako napr. športové autá, mobilné telefóny a pod.). Títo ľudia taktiež žijú dlhšie a tešia sa lepšiemu zdraviu v dôsledku kvalitnej lekárskej starostlivosti, dobrej výživy a hygienických podmienok, sú vzdelanejší, pretože majú k vzdelaniu lepší prístup, majú viac

času a príležitostí venovať sa kultúre a rekreácií, ponúka sa im väčší výber zaujímavých a hodnotných pracovných príležitostí a lepšie pracovné podmienky.

ÁREDNDÁŠ, M. (2001) tvrdí, že objektívnym meradlom prosperity krajiny je životná úroveň občanov. Celková nízka úroveň príjmov a dynamický rast cenovej hladiny sú príčinou napätosti rodinných rozpočtov. Ukazuje sa, že v rozpočtoch domácností sa vytvárajú iba minimálne rezervy. Podstatná časť čistých spotrebných výdavkov sa vynakladá na uspokojovanie základných potrieb. Medzi najväčšie problémy Slovenska v oblasti životnej úrovne patrí jednoznačne vysoká nezamestnanosť, nízka parita kúpnej sily, diferenciácia v príjmovej oblasti, kvalita bývania a stravovania ako aj regionálne rozdiely. Zvýšenie životnej úrovne je dlhodobý a zložitý proces, ktorý môže priniesť aj nepopulárne opatrenia. Je nutné zaviesť viacero reformných krokov, najmä:

- zvýšiť rast reálnych miezd,
- znížiť nezamestnanosť,
- oživiť bytovú výstavbu,
- zmeniť systém priebežného financovania, dôchodkového zabezpečenia na fondový systém,
- znížiť daňové zaťaženie,
- reformovať systém sociálneho a zdravotného zabezpečenia.

BOREKOVÁ, B. (2003) píše, že životná úroveň v najširšom poňatí predstavuje súhrn životných podmienok, t.j. podmienok hmotných a spoločenských. Častejšie sa životná úroveň definuje ako stupeň uspokojovania životných potrieb ľudí a súhrn podmienok, v ktorých sa tieto potreby uspokojujú. Aj napriek rôznym spoločenským zariadeniam a rôznej ekonomickej úrovni krajín, základné – deklarované ciele všetkých krajín sú pomerne zhodné. Všetky zámery vlád, či už v blízkej alebo vzdialenejšej budúcnosti sú spojené s rastom životnej úrovne obyvateľstva a stabilizáciou, resp. skvalitnením životných podmienok.

Jedná sa o nasledovné ciele:

- zabezpečiť vysokú životnú úroveň obyvateľstva, ako aj jej rast,
- zabezpečiť vysokú mieru zamestnanosti,
- zabezpečiť stabilitu cien,
- zabezpečiť spravodlivé rozdeľovanie dôchodkov,
- zabezpečiť rovnomerné hospodárske výsledky,

- zabezpečiť sociálny z mier.

Životnú úroveň meriame a vyjadrujeme tzv. ekonomickou úrovňou. Tento ukazovateľ informuje, ako účinne využíva krajina disponibilné zdroje. Konkrétne sa vyjadruje veľkosťou hodnoty hrubého domáceho produktu na jedného obyvateľa. Vývoj ekonomickej úrovne, ako aj ekonomickej sily, sa označuje ako ekonomický rast.

Životná úroveň sa posudzuje cez sústavu ukazovateľov. V rámci OSN bol vytvorený nasledovný systém ukazovateľov:

- zdravie,
- spotreba potravín a výživa,
- vzdelanie,
- zamestnanie a pracovné podmienky,
- bývanie,
- sociálne istoty,
- odievanie,
- regenerácia – zotavenie,
- ľudská sloboda.

Najlepší súhrnný ukazovateľ pre skúmanie ekonomického blahobytu spoločnosť je podľa **MANKIWA, N.** (2009) hrubý domáci produkt, ktorý autor charakterizuje ako trhovú hodnotu všetkých finálnych statkov vyrobených v ekonomike za dané časové obdobie. Hrubý domáci produkt meria hodnotu všetkých vyrobených statkov a služieb pomocou sledovania výdavkov a príjmov za tieto statky.

Makroekonomická teória chápe základnú makroekonomickú veličinu HDP ako súčet peňažnej hodnoty všetkých finálnych výrobkov a služieb vyrobených počas špecifikovaného obdobia, zvyčajne jedného roka, tvrdí **VINCÚR, P.** (2000).

REVENGA, A. – SILVA-JAUREGUI, C. a kol. (2001) v štúdiu o životnej úrovni, zamestnanosti a trhu práce píše, že podľa väčšiny ukazovateľov dosiahla Slovenská republika vysokú životnú úroveň ľudského a sociálneho rozvoja. Národná správa o ľudskom rozvoji Rozvojového programu OSN z roku 2000 zaradila krajinu podľa úrovne jej ľudského rozvoja na 40. miesto – tretie najvyššie medzi transformujúcimi sa hospodárstvami. Slovensko sa tak

dostalo pred niektoré krajiny s vyšším príjmom na osobu. Napriek všeobecne vysokej životnej úrovni a celkovej úrovni rozvoja však na Slovensku existujú rodiny, ktorých životné podmienky sa nachádzajú pod hladinou prijateľného sociálneho minima. Podľa spoločenských noriem tieto rodiny a jednotlivci žijú v chudobe.

Podmienky uspokojovania potrieb ľudí podľa **BOREKOVEJ, B.** (2003) závisia od:

- množstva vytvorených hodnôt spoločnosti,
- spôsobu rozdeľovania,
- systému noriem a pravidiel v spoločnosti,
- rozsahu občianskych slobôd, morálky, právnej istoty a pod.

Okruhy zložiek životnej úrovne:

- materiálne úžitkové hodnoty: hmotné potreby členov, vybavenosť domácností,
- kultúrne hodnoty: kultúra, vzdelanie, výchova,
- sociálne hodnoty: stupeň zamestnanosti, sociálne vymoženosti, pracovný režim, občianske slobody.

Životnú úroveň domácností vytvárajú nasledovné zložky:

- veľkosť HDP,
- výrobky a služby vyprodukované tieňovou ekonomikou,
- výrobky a služby, ktoré si produkujú členovia domácností pre seba navzájom,
- kvalita výrobkov a služieb,
- voľný čas.

Kvalita života je dimenziou životného spôsobu, životného štýlu a životnej úrovne jednotlivcov a skupín. Pri porovnávaní pojmov spôsob života a životná úroveň **TOKÁROVÁ, A.** (2003) tvrdí, že pojem spôsob života je širší ako pojem životná úroveň. Spôsob života zahŕňa aj životnú úroveň, ktorá vyjadruje predovšetkým materiálne a ekonomické podmienky ako prostriedky uspokojovania základných potrieb človeka. Výpovedná hodnota kategórie životná úroveň je však spochybňovaná konštatovaním, že vysoká miera uspokojovania materiálnych potrieb ešte nemusí znamenať skutočnú kvalitu života.

1.2 ŽIVOTNÉ MINIMUM

Pod životným minimom sa rozumie v najvšeobecnejšom zmysle slova taký súbor statkov a služieb, ktorý umožňuje základnej spotrebnej jednotke (spoločne hospodáriacej domácnosti určitej veľkosti a zloženia) uspokojovať potreby v miere uznanej spoločnosťou v danom časovom období za minimálne nevyhnutnej spotrebe a zapojeniu do normálneho života spoločnosti. Životné minimum by malo predstavovať minimálne akceptovateľný životný štandard jednotlivca, rodiny či domácnosti, pod ktorým nastáva spoločnosťou neakceptovateľný stav núdze. Inými slovami by malo ísť o sociálne prijateľný štandard potrieb, ktorý je nevyhnutné uspokojovať aj v čase vzniku veľmi zložitej finančnej situácie domácnosti.

Životné minimum predstavuje minimálnu peňažnú čiastku, ktorú potrebuje spoločne hospodáriaca domácnosť na uspokojenie základných životných potrieb. Vymedzenie náplne životného minima pre jednotlivé typy domácností v konkrétnych podmienkach v danej krajine a v určitom období je zložitou a diskutabilnou problematikou, k riešeniu ktorej možno dospieť rôznymi prístupmi. Hodnota životného minima sa v čase mení, odráža zmenu sociálno-ekonomických podmienok či kontextu v danej spoločnosti, preto dôležitým prvkom je spôsob jeho aktualizácie, valorizácie, prípadne opakovanej revízie, píše sa v **Návru Koncepcie životného minima z roku 2009**.

So životnou úrovňou úzko súvisí pojem životné minimum, ktoré **ŠLOSÁR, R. a kol.** (2002) charakterizuje ako spoločensky (resp. zákonom) uznanú minimálnu hranicu príjmov občana, pod ktorou nastáva stav jeho hmotnej núdze. Občanom, ktorých príjmy nedosahujú životné minimum a ktorí si nemôžu tieto príjmy zvýšiť vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav alebo z iných vážnych dôvodov vlastným pričinením, sa poskytuje pomoc. Za životné minimum občana sa považuje úhrn súm určených zákonom na zabezpečenie výživy a ostatných základných osobných potrieb a na zabezpečenie nevyhnutných nákladov na domácnosť.

STANEK, V. a kol. (2008) pod životným minimom rozumie taký súhrn statkov a služieb, ktorý umožňuje základnej spotrebnej jednotke uspokojovať potreby v miere uznanej spoločnosťou v danom časovom období za minimálne nevyhnutné na udržanie primeranej úrovne spotreby a zapojenia do normálneho života spoločnosti.

Pokiaľ ide o zabezpečenie životného minima členom spoločnosti, stretávame sa s problémom nejednoznačnosti vymedzenia a naplnenia tohto pojmu. Teória rozlišuje niekoľko druhov, resp. hladín životného minima:

- *existenčné minimum ako hranicu biedy*: ide o najspodnejšie prípustnú hranicu životnej úrovne, pri ktorej nedosiahnutí by došlo k ohrozeniu zdravia a života,
- *sociálne minimum ako hranicu chudoby*: ide o úroveň spotreby, pri ktorej sa v minimálnej miere uspokojujú spoločensky uznané potreby jednotlivca alebo domácností,
- *minimálny komfort*: ako najjednoznačnejšiu kategóriu, ktorá je spätá so značne subjektívnym posudzovaním života a jeho jednotlivých aktivít.

V súčasnosti problematiku životného minima na Slovensku upravuje **zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime** v platnom znení, účinný od 01.01.2003.

Výška životného minima v Slovenskej republike:

Za životné minimum fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú, sa považuje suma alebo úhrn súm (stav k 01.07. 2009):

- **185,19 €** (5 579,03 Sk) mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu,
- **129,18 €** (3 891,68 Sk) mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu,
- **84,52 €** (2 546,25 Sk) mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa.

Výška životného minima v Českej republike je stanovená v **zákone č. 110/2006 Sb.**, o životnom a existenčnom minime:

- **121,54 €** (3 126 Kč) mesačne, ak ide o jednotlivca,
- **111,98 €** (2 880 Kč) mesačne, ak ide o prvú dospelú osobu,
- **101,09 €**(2 600 Kč) mesačne, ak ide o osobu od 15 rokov, ktorá nie je nezaopatreným dieťaťom,
- **87,48 €** (2 250 Kč) mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa od 15 do 26 rokov,
- **76,21 €** (1 960 Kč) mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa od 6 do 15 rokov,
- **62,21 €** (1 600 Kč) mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa do 6 rokov.

1.3 PRÍJMY OBYVATEĽSTVA

Podľa **BOREKOVEJ, B.** (2003) sa príjmy rozdeľujú:

- pracovné príjmy (peňažné, naturálne): hrubá mzda, základná mzda, prémie, odmeny, podiely na hospodárskych výsledkoch, ostatné osobné príjmy, príjmy občanov samostatne činných,
- sociálne príjmy: z poisťovne, od štátu, od obce,
- bezplatné služby poskytované obyvateľstvu,
- iné dôchodky (návrtné, nenávrtné).

Príjmy domácností sa vyjadrujú v reálnej a nominálnej hodnote. Nominálne príjmy sú vyjadrené nominálnou hodnotou v mene platnej v čase ich kvalifikácie, reálne sú korigované indexom životných nákladov alebo indexom maloobchodných cien.

Hrubé peňažné príjmy sú:

- peňažné príjmy zo zamestnania,
- príjmy zo súkromného podnikania,
- sociálne príjmy zo sociálnej poisťovne,
- ostatné sociálne príjmy,
- príjmy z predaja poľnohospodárskych výrobkov,
- iné peňažné príjmy,
- vybrané úspory,
- pôžičky a výnosy z finančných operácií a obchodov.

ŠÍBL, D. a kol. (2002) vo Veľkej ekonomickej encyklopédii definuje príjem ako sumu peňazí, ktorú výrobca príjme v súvislosti s predajom svojho tovaru či služby. Celkový príjem je protiváhou celkových nákladov. Je to peňažná čiastka, ktorú firma získa za všetok predaný tovar.

Pod dôchodkom všeobecne je potrebné rozumieť nielen súčasný príjem jednotlivca, ako osobný dôchodok za deň, resp. za mesiac, ale veľkosť a likviditu celého jeho bohatstva, tvrdí **PAUHOFOVÁ, I.** (2001). Veľkosť dôchodkov obyvateľstva vplýva z dlhodobého aspektu na vytváranie istých stereotypov jeho správania, teda aj spotrebiteľského a správania v oblasti sporenia. Zásadnou otázkou z pohľadu skúmania vzťahov medzi dôchodkami a ich použitím, a

teda aj spotrebou je: aká vysoká je hladina dôchodkov a aké veľké sú ich prírastky za určité obdobie. Pre zisťovanie možných zmien v oblasti spotrebiteľského správania a sporenia je dôležité, ako v spoločnosti dochádza k formovaniu dôchodkov z hľadiska stability príjmov, t. j. ako sa vyvíja pomer medzi stabilnými a variabilnými príjmami obyvateľstva. Osobné dôchodky (bežné príjmy) a osobné dane a poplatky (bežné výdavky) determinujú úroveň tých dôchodkov, s ktorými obyvateľstvo vstupuje na trh spotrebných statkov a služieb.

Autorka ďalej poznamenáva, že príjmy je možné sledovať tak v systéme národných účtov cez tvorbu a použitie dôchodkov v sektore domácností, ako aj podľa rodinných účtov, čo je výberové šetrenie v oblasti príjmov a výdavkov za jednotlivé typy domácností. Kým prvý spôsob skúmania umožňuje všeobecný pohľad na úroveň a štruktúru príjmov obyvateľstva v krajine, tak druhý spôsob umožňuje vytvorenie obrazu o príjmoch a výdavkoch v reprezentatívnych spoločenských a sociálnych skupinách domácností.

ŠLOSÁR, R. a kol. (2002) vo Výkladovom slovníku ekonomických pojmov hovorí, že príjem predstavuje určitý dôchodok pre konkrétny subjekt, ktorým môže byť podnik, súkromný podnikateľ alebo individuálna osoba. Pre individuálnu osobu môže byť príjmom mzda, odmena, honorár, dividenda, resp. pozemková renta.

STIFTUNG, F. (2004) rozlišuje pojmy celkový disponibilný príjem domácností a ekvivalentný príjem:

- celkový disponibilný príjem domácností sa skladá z celkového čistého peňažného príjmu jednotlivých členov domácností, t. j. všetkých pracovných príjmov (mzdy, platy, zárobky zo samostatnej činnosti), príjmy z majetku, investovania, plus všetky sociálne transfery, vrátane dôchodkov po odpočítaní daní a platených sociálnych príspevkov,
- ekvivalentný príjem je definovaný ako celkový disponibilný príjem domácností delený ekvivalentným počtom členov. Ekvivalentná škála priradzuje váhu jednotlivým členom domácností. Prvému dospelému členovi domácnosti 1; ostatným dospelým 0,5; deťom do 14 rokov 0,3 a deťom 14 a viac ročným 0,5.

1.4 VÝDAVKY OBYVATEĽSTVA

Výdavky domácností na osobnú spotrebu tovarov a služieb (konečná spotreba domácností) možno rozdeliť na tri hlavné skupiny, tvrdí **LISÝ, J.** (1999):

- výdavky domácností na nákup predmetov krátkodobej spotreby – potravín, odevov,
- výdavky domácností na nákup predmetov dlhodobej spotreby – nábytku, automobilov, chladničky,
- výdavky na služby, ktoré tvoria nemateriálne zložky spotreby domácností – nájomné, poplatky za plyn, vodu elektrinu, platby právnikom, daňovým poradcom, lekárom a pod.

Podľa **FRANKA, R. – BERNANKE, B.** (2003) sa výdaje na spotrebu členia na nasledovné skupiny:

- a) predmety dlhodobej spotreby: majú dlhodobú životnosť (napr. automobily, nábytok),
- b) predmety krátkodobej spotreby: majú kratšiu životnosť (napr. potraviny a odevy),
- c) služby: predstavujú významnú zložku spotrebiteľských výdajov. Zahrňujú všetky služby od strihania vlasov a jász taxíkom, až po právne a finančné poradenstvo a vzdelanie.

Hrubé peňažné výdavky domácností podľa **BOREKOVEJ, B.** (2003) pozostávajú z:

- výdavkov na potraviny, nápoje, verejné stravovanie, prípadne netabakové výrobky,
- výdavkov na priemyselný tovar,
- výdavkov za služby,
- platieb,
- vkladov, splatených pôžičiek a úverov, nákupov akcií, obligácií a pod.,
- ostatných peňažných výdavkov (napr. na podnikanie a iné).

Výdavok podľa **ŠÍBLA, D. a kol.** (2002) je úbytok peňažných prostriedkov (je to jednoducho povedané opak príjmu). Agregované výdavky predstavujú celkovú sumu výdavkov vynaloženú na tovary a služby v ekonomike.

Výdavky domácností značne ovplyvňuje štátna politika. Výdavky slovenských domácností boli v minulosti deformované, t.j. výdavky boli vybavované štátom, takže domácnosť

nepotrebovala až toľko zdrojov peňazí v hotovosti na spotrebu. Spotreba bola orientovaná prevažne na výživu a ošatenie. Transformačný proces sa prejavil predovšetkým poklesom reálnych príjmov v dôsledku liberalizácie cien, ale aj reštrukturalizácie národného hospodárstva, otvorením sa svetu, čo sprevádzalo nástup takého fenoménu ako je nezamestnanosť. Výsledkom pôsobenia je prechod na úspornejší typ hospodárenia.

Zmenila sa štruktúra výdavkov:

- klesli výdavky na nákup predmetov,
- znížili sa reálne výdavky na ošatenie, priemyselné tovary,
- poklesla investičná výstavba.

ŠLOSÁR, R. a kol. (2002) rozlišuje pojmy výdavok a výdaj. Výdaj charakterizuje ako úbytok akéhokoľvek druhu majetku. Výdaj peňažných prostriedkov sa označuje ako výdavok. Výdavky teda predstavujú zdroj krytia hospodárskych prostriedkov v rozpočtovej organizácii. Opakom výdavkov sú príjmy. Pojmy príjmy a výdavky sa spájajú vždy s peňažnou formou hospodárskych prostriedkov.

ÁRENDÁŠ, M. (2007) uvádza, že domácnosti svoje dôchodky – príjmy využívajú a rozdeľujú na tieto výdavky:

- zaplatenie daní,
- nákup predmetov krátkodobej spotreby (potraviny, odevy),
- nákup predmetov dlhodobej spotreby (nábytok, automobil),
- služby nemateriálnej povahy (nájomné, poplatky za plyn, elektrinu, platby právnikom, daňovým poradcom),
- tvorbu osobných úspor.

Zmeny, ktoré sa uskutočňujú v štruktúre spotrebných výdavkov v posledných rokoch sú vo významnej miere ovplyvňované cenovým vývojom, predovšetkým vývojom spotrebiteľských cien nepotravinárskych tovarov a služieb, tvrdí **PAUHOFOVÁ, I.** (2001). V nízkopríjmových domácnostiach a v domácnostiach s vyšším počtom detí sú však zmeny v štruktúre spotreby aj pod vplyvom vývoja spotrebiteľských cien potravinárskych tovarov. Analýza vývoja cien podľa odborov a štruktúry spotrebných výdavkov za jednotlivé skupiny domácností ukazuje, že v posledných rokoch bol najväčší dopad cenového vývoja v oblasti bývania, zdravia a dopravy.

2 CIEĽ PRÁCE

Životnú úroveň obyvateľstva môžeme chápať ako ukazovateľ prosperujúcej krajiny. Úroveň rozvoja krajiny sledujeme prostredníctvom makroekonomických ukazovateľov. Existuje mnoho ukazovateľov, ktoré hovoria o stupni dosiahnutia životnej úrovne v konkrétnej krajine. Medzi základné ukazovatele životnej úrovne patria hrubý domáci produkt, miera nezamestnanosti, inflácia, priemerná mesačná mzda a iné. Globálnym cieľom ekonomického rozvoja krajiny je rast kvality života jej obyvateľov.

V bakalárskej práci sme sa zamerali predovšetkým na analýzu životnej úrovne a životného minima, príjmov a výdavkov jednotlivých domácností Slovenskej republiky. Prostredníctvom analýzy hrubého domáceho produktu, miery nezamestnanosti, spotrebných výdavkov obyvateľstva a priemernej mesačnej mzdy poskytuje bakalárska práca ucelený obraz o súčasnom ekonomickom stave Slovenska, ale taktiež aj Českej republiky a Veľkej Británie. Faktory, na základe ktorých sme sa rozhodli pre komparáciu Českej republiky a Veľkej Británie spomedzi všetkých 27 štátov Európskej únie vyplývali z rôznych skutočností. V prípade Českej republiky to bolo práve historické pozadie spoločnej koexistencie Čechov a Slovákov v spoločnom štáte, ktoré nás „nútilo“ pre výber spomínanej krajiny. V prípade Veľkej Británie zohrával najdôležitejšiu úlohu fakt, že táto krajina je považovaná a zaradená medzi vyspelé krajiny, a to nielen v európskom, ale i celosvetovom meradle.

Konkrétne štatistické údaje získané zo štatistických ročeniek štatistických úradov vybraných krajín nám poskytujú možnosť poukázať na spotrebné zvyklosti a tiež na výšku výdavkov obyvateľstva na jednotlivé položky spotrebných výdavkov.

V súlade s hlavným cieľom bakalárskej práce sú riešené nasledovné čiastkové ciele:

- analýza porovnávania hrubého domáceho produktu na obyvateľa Slovenskej republiky a jeho komparácia s vybranými štátmi Európskej únie,
- analýza miery nezamestnanosti Slovenska a jej komparácia s vybranými štátmi Európskej únie,
- analýza spotrebných výdavkov domácností Slovenska a ich komparácia s vybranými štátmi EÚ,
- analýza priemernej mesačnej nominálnej mzdy vo vybraných štátoch.

3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Vypracovaná bakalárska práca je rozdelená do viacerých tematických častí. Úvod bakalárskej práce predstavuje vstup do danej tematiky. Nasleduje časť s názvom „Súčasný stav riešenej problematiky“. Táto časť práce je zameraná na prehľad literatúry súvisiacej s danou témou a má za úlohu hlbšie spoznanie danej problematiky, pretože obsahuje rozšírené informácie o danej téme. Tieto informácie majú teoretický charakter. Nasledujúce časti bakalárskej práce „Cieľ práce“ a „Metodika práce a metódy skúmania“ majú za úlohu oboznámiť o základnom ciele a metódach práce. Bakalárska práca pokračuje „Výsledkami práce“, ktoré tvoria podstatu celej práce a sú zameraná na konkrétne praktické poznatky v oblasti životnej úrovne, priemernej mesačnej mzdy, jednotlivých spotrebných výdavkoch obyvateľstva a ich komparácia s výdavkami obyvateľstva žijúceho vo vybraných štátoch EÚ, a to Českej republiky a Veľkej Británie. Zhrnutie celkových výsledkov sa nachádza v závere práce.

Pri spracovaní danej témy sme postupovali podľa nasledujúcich krokov:

- štúdium odbornej literatúry k danej téme na základe kľúčových pojmov – životná úroveň, životné minimum, príjmy obyvateľstva, výdavky obyvateľstva,
- spracovanie informácií a údajov týkajúcich sa danej témy,
- analýza, syntéza a komparácia súčasného stavu životnej úrovne v Slovenskej a Českej republike a Veľkej Británii,
- vyhodnotenie získaných výsledkov.

V dôsledku nejednotnosti národnej meny v jednotlivých troch porovnávaných krajinách (Slovenská republika – platná mena €, Česká republika – Kč, Veľká Británia - £) bolo nutné všetky číselné údaje týkajúce sa spotrebných výdavkov domácností a priemernej mesačnej nominálnej mzdy prepočítať na jednu spoločnú menu pre prehľadnejšie porovnanie. Keďže v Slovenskej republike je od 01. 01. 2009 platná mena €, tak sme všetky údaje prepočítali na túto menu ku dňu 11 . 03. 2010 platným kurzom Európskej centrálnej banky:

1 EUR = 25,555 CZK

1 EUR = 0,90860 GBP

Keďže Štatistický úrad Veľkej Británie poskytuje informácie týkajúce sa priemernej mesačnej mzdy v mesačných obdobiach a nie v ročných, bolo nevyhnutné prepočítať jednotlivé údaje súhrnne za rok, keďže slovenský a český štatistický úrad udáva všetky číselné údaje za rok. Štatistické úrady Slovenskej a Českej republiky udávajú ročné spotrebné výdavky na jedného obyvateľa, avšak Štatistický úrad Veľkej Británie udáva mesačné spotrebné výdavky na jednu domácnosť. Bolo teda nutné v rámci Veľkej Británie tieto mesačné údaje prepočítať na ročné, a to tým spôsobom, že sme jednotlivé údaje vynásobili počtom mesiacov v roku. Taktiež výdavky domácností Veľkej Británie bolo potrebné prepočítať na výdavky na jedného obyvateľa, a to takým spôsobom, že sme vydělili údaje za domácnosť priemerným počtom členov v domácnosti, a tým sme vypočítali spotrebné výdavky na jedného obyvateľa za rok vo Veľkej Británii.

Pri analýze jedného z ukazovateľov merania životnej úrovne sme vychádzali z poznatkov, že miera nezamestnanosti vyjadruje percentuálny podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnom obyvateľstve. Tento ukazovateľ sa vyjadruje vo forme %.

$$\text{Miera nezamestnanosti} = \frac{\text{počet nezamestnaných}}{\text{ekonomicky aktívne obyvateľstvo}} * 100$$

Pri spracovaní bakalárskej práce sme vychádzali z nasledovného podkladového materiálu:

- odborné publikácie, vysokoškolské skriptá, zborníky vedeckých konferencií a právne normy týkajúce sa životného minima,
- štatistické údaje dostupné v štatistických úradoch jednotlivých štátov,
- internetové stránky.

4 VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 Ukazovatele merania životnej úrovne

Hrubý domáci produkt: predstavuje hodnotu finálnych tovarov a služieb vyrobených výrobnými faktormi na území daného štátu, bez ohľadu na to, kto je ich vlastníkom (zohľadňuje sa územný princíp). Ako príklad môžeme uviesť zahraničnú firmu, ktorej všetky príjmy sa počítajú do HDP Slovenskej republiky. HDP je v porovnaní s hrubým národným produktom (HNP) lepším meradlom krátkodobej štátnej výroby. HNP je užitočnejšie pri analýze pôvodu zdrojov a využitia príjmov.

Nezamestnanosť: je to stav, keď ponuka pracovnej sily je väčšia ako dopyt po tejto pracovnej sile, keď ochotu občanov pracovať a zamestnať sa sprevádza nezaujem zamestnávateľov zamestnať ich, prípadne sa ekonomika daného štátu nachádza v takom stave, že nie je schopná pri daných zdrojoch a konkrétnych možnostiach týchto ľudí zamestnať.

Inflácia: sa najčastejšie charakterizuje ako znehodnotenie peňažnej jednotky, čo sa prejavuje rastom cenovej hladiny, resp. trvalým znižovaním kúpnej sily peňazí.

4.2 Členské štáty Európskej únie a tvorba HDP

Európska únia (EÚ) je medzinárodné spoločenstvo, ktoré od posledného rozšírenia v roku 2007 tvorí 27 členských štátov s celkovým počtom 496 miliónov obyvateľov. EÚ bola vytvorená v roku 1992 na základe Zmluvy o Európskej únii, známejšej pod názvom Maastrichtská zmluva. Hlavným cieľom Európskej únie je Európa s výrazným hospodárskym rastom a zlepšujúcou sa kvalitou životného prostredia. A predovšetkým nové ciele - spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a spolupráca v oblasti justície a vnútra. Mnohé jej ciele už boli zrealizované - menová únia a zavedenie občianstva únie. Aktivity EÚ pokrývajú celý rad oblastí – poľnohospodárstvo, obchodnú politiku, menovú politiku a pod.

Základnou makroekonomickou veličinou, ktorá sa používa na meranie výkonnosti ekonomiky je hrubý domáci produkt (HDP). Predstavuje prostriedok, ktorý sa najčastejšie používa pri porovnávaní hospodárskej úrovne jednotlivých krajín.

Tabuľka1: Členské štáty EÚ a tvorba HDP

Členské štáty	HDP 2009 v mil. Euro	HDP na obyvateľa 2009 Euro
 Európska únia	12,168,498	24,300
1 Nemecko €	3,741,444	27,400
3 Veľká Británia	2,708,289	27,300
2 Francúzsko €	2,980,751	26,000
4 Taliansko €	1,406,124	23,900
5 Španielsko €	1,134,085	24,200
6 Poľsko	536,447	14,100
7 Holandsko €	515,691	31,500
8 Belgicko €	303,049	27,500
9 Švédsko	262,267	28,200
10 Grécko €	261,744	23,000
11 Rakúsko €	249,215	29,300
12 Rumunsko	224,872	11,000
13 Česká republika	199,189	18,800
14 Portugalsko €	193,036	18,200
15 Dánsko	153,187	28,300
16 Maďarsko	145,888	14,900
17 Írsko €	143,935	30,900
18 Fínsko €	141,997	26,900
19 Slovensko €	89,136	16,800
20 Bulharsko	70,517	9,700
21 Slovinsko €	42,652	20,900
22 Litva	41,856	12,600
23 Luxembursko €	31,351	65,009
24 Lotyšsko	25,403	11,700
25 Estónsko	19,134	14,400
26 Cyprus €	18,373	23,300
27 Malta €	7,844	18,300

Zdroj: www. wikipedia.org

4.3 Komparácia HDP Slovenskej republiky s vybranými štátmi EÚ

Hrubý domáci produkt je hodnota všetkých konečných výrobkov a služieb v danej krajine za určené obdobie, spravidla za rok. HDP zahrňuje príjmy zarobené na území danej krajiny, pričom nie je podstatné, kto vlastní výrobné prostriedky. Ako príklad môžem uviesť zahraničnú firmu, ktorej všetky príjmy sa počítajú do HDP Slovenskej republiky.

V praxi sa uplatňujú tri metódy výpočtu HDP:

- **metóda výrobná z hľadiska tvorby produktu:** informácie o množstve vyrobených tovarov a služieb, či už v naturálnych alebo v peňažných jednotkách sú dôležité pre analytické účely. Ak by sme chceli zistiť hodnotu makroekonomického produktu za určité časové obdobie, nemôžeme sčítať absolútne hodnotu všetkých vyrobených výrobkov a poskytnutých služieb, a preto musíme od tejto hodnoty vylúčiť medziprodukty.
- **metóda dôchodkovo-príjmová z hľadiska rozdeľovania:** použitie dôchodkovo-príjmovej metódy sa meria a vyjadruje pomocou dôchodkov (príjmov) jednotlivých subjektov, ktoré tieto subjekty získavajú za služby výrobných faktorov.
- **metóda produktovo-výdavková z hľadiska využitia produktu:** táto metódy meria hrubý domáci produkt z hľadiska spotrebiteľov – využitia vyrobených tovarov a služieb. Celú produkciu môžeme rozdeliť do štyroch spotrebných sektorov (domácnosti, podniky, vláda a čistý export).

HDP na obyvateľa je najpoužívanejšia veličina vyjadrujúca životnú úroveň v krajinách. Na životnú úroveň krajiny však vplýva aj kvalita verejných služieb či životného prostredia.

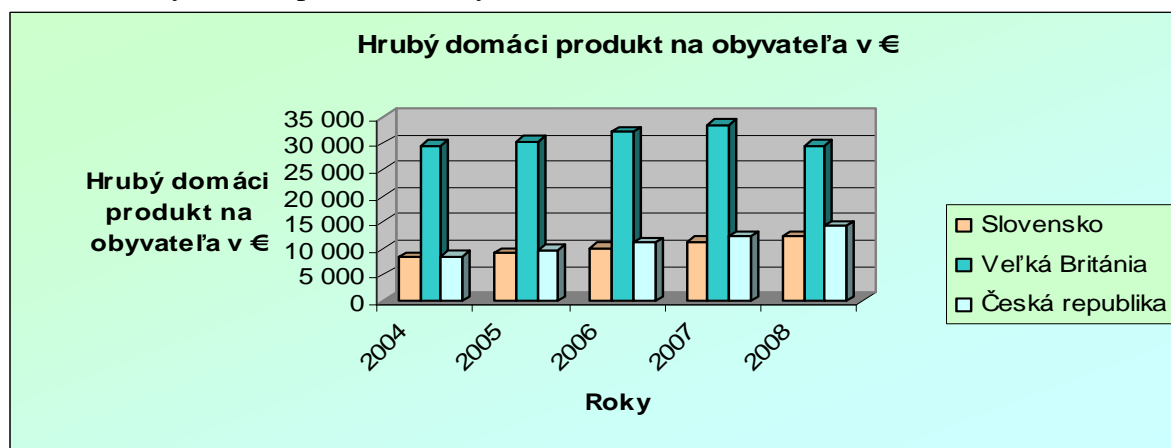
Hrubý domáci produkt na obyvateľa Slovenskej republiky sa v roku 2009 znížil zo 72,2% priemerného hrubého domáceho produktu Európskej únie na 69,3%. Takýto pokles o takmer 3% nastal prvý krát od roku 2000. Tento údaj vyjadruje výšku príjmov na jednu osobu vyjadrený ako percento z priemeru Európskej únie. V ostatných rokoch Slovenská republika dobiehala Európsku úniu pomerne rýchlo. Počas trištvrte roka 2009 vykázalo slovenské hospodárstvo pokles hrubého domáceho produktu v bežných cenách o 6,7%. Európska únia zaznamenala taktiež pokles, a to len o niečo menej ako naša krajina. Podľa analytikov by do nasledujúceho roka 2011 mala životná úroveň narásť na 70,3% priemeru Európskej únie. Slovenská republika však bude Európsku úniu dobiehať len veľmi pomaly.

Tabuľka 2: HDP na obyvateľa v € vybraných štátov EÚ

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	8 385	29 600	8 600
2005	9 148	30 400	9 800
2006	10 210	32 100	11 100
2007	11 405	33 500	12 300
2008	12 434	29 600	14 200

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 1: Hrubý domáci produkt na obyvateľa

Zdroj: Štatistický úrad SR

4.4 Miera nezamestnanosti

Miera nezamestnanosti narastá od vzniku hospodárskej krízy až po súčasné obdobie. Počet ľudí bez práce sa neustále zvyšuje, a bolo tomu tak aj začiatkom roka 2010. Na úradoch práce Slovenskej republiky bolo v tomto období zaznamenaných takmer 400 000 ľudí, ktorí boli nezamestnaní. Miera nezamestnanosti tak dosiahla takmer 14%, čo je maximum za posledných pár rokov. Pokiaľ by sme však vylúčili osoby, ktoré nemôžu okamžite nastúpiť do práce, tak by bola miera nezamestnanosti o 1% nižšia.

Dôsledky nezamestnanosti je možné rozdeliť do dvoch oblastí, a to na dôsledky ekonomické a sociálne. Ekonomické dôsledky sú predstavované stratou produkcie v podobe rozdielu medzi skutočným a potenciálnym produktom. Dlhodobá nezamestnanosť existuje takmer vo všetkých krajinách, vrátane krajín a regiónov s nízkou mierou nezamestnanosti. Nízka miera nezamestnanosti môže byť pre spoločnosť nepriaznivá, ak ide z väčšej miery

o nezamestnanosť dlhodobú, a to z dvoch pohľadov. Jednak zo strany samotného nezamestnaného a jeho rodiny, jednak zo strany spoločnosti.

Tabuľka 3: Miera nezamestnanosti v %

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	14,3	4,7	8,3
2005	11,6	4,8	7,9
2006	10,4	5,4	7,1
2007	8,4	5,3	5,3
2008	7,7	5,6	4,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 4: Miera nezamestnanosti v % podľa pohlavia za rok 2009

	Slovensko			Veľká Británia			Česká republika		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
január	8,8	10,9	9,7	7,5	6,0	6,8	4,4	6,3	5,2
február	9,3	11,3	10,2	7,9	6,2	7,1	4,8	6,6	5,6
marec	9,7	11,7	10,6	8,1	6,2	7,2	5,1	7,0	5,9
apríl	10,0	11,9	10,8	8,5	6,3	7,5	5,3	7,3	6,2
máj	10,3	12,2	11,1	8,7	6,5	7,7	5,5	7,6	6,4
jún	10,8	12,5	11,6	8,9	6,5	7,8	5,8	7,9	6,7
júl	11,5	12,9	12,1	8,9	6,5	7,8	6,1	8,2	7,0
august	12,1	13,2	12,6	8,9	6,5	7,8	6,5	8,4	7,3
september	12,6	13,4	13,0	9,0	6,5	7,8	6,7	8,6	7,5
október	13,0	13,7	13,3	8,9	6,6	7,8	7,0	8,6	7,7
november	13,2	13,9	13,5	9,0	6,5	7,7	7,2	8,7	7,8
december	13,3	13,9	13,6	9,0	6,6	7,8	7,4	8,8	8,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

4.5 Spotrebné výdavky domácností

Spotrebné výdavky domácností sú členené na 12 základných kategórií - výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje, alkoholické nápoje a tabak, odievanie a obuv, bývanie, vodu,

elektrinu, plyn a iné palivá, nábytok, bytové zariadenia a bežnú údržbu domu, zdravie, dopravu, spoje, rekreáciu a kultúru, vzdelanie, hotely, kaviarne a reštaurácie, a rozličné tovary a služby.

4.5.1 Komparácia výdavkov domácností na potraviny a nealkoholické nápoje

Potraviny a nealkoholické nápoje: ide o všetky výdavky spojené s nákupom potravín a nealkoholických nápojov v obchodnej sieti.

Tabuľka 5: Ročné výdavky 1 obyvateľa na potraviny a nealkoholické nápoje v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	695,52	1005,97	727,30
2005	711,00	992,19	734,24
2006	758,88	1000,07	765,63
2007	807,84	984,32	818,13
2008	855,24	998,09	882,94

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Nákupné návyky sa na Slovensku pomerne rýchlo menia. A s nimi sa mení aj podiel jednotlivých typov výdavkov, ktoré každodenne robíme. Jedným z najviditeľnejších trendov (popri stúpajúcom podiele výdavkov na bývanie) je klesajúca váha našich výdavkov na potraviny za posledné roky. Kým zhruba do roku 2000 dávali Slováci štvrtinu svojich spotrebných výdavkov na potraviny, v súčasnosti je to okolo 15 percent. Je to prirodzený dôsledok našej rastúcej kúpnej sily – z roka na rok si môžeme dovoliť nakupovať čoraz viac, ale keďže nedokážeme spotrebovať potraviny takým tempom, akým rastie naša kúpyschopnosť, míňame za potraviny relatívne menej. Rast miezd výrazne prevyšoval rast cien potravín, a obyvatelia teda boli nútení na potraviny vynakladať menšiu časť svojho príjmu. Viac peňazí tak mohli spotrebovať na služby alebo spotrebné tovary. Klesajúci podiel výdavkov na jedlo však neznamená, že zaň dávame menej aj v absolútnych číslach – len to, že výdavky na jedlo rastú pomalšie ako iné naše výdavky. Váha potravín (a nealkoholických nápojov) na celkovom spotrebnom koši priemerného obyvateľa je veľmi významná pre štatistikov, ktorí zostavujú celkový spotrebný kôš z veľkého počtu rôznych štatistických zisťovaní. Váhy jednotlivých položiek v spotrebnom koši odzrkadľujú reálnu spotrebu domácností približne s jeden až dvojročným omeškaním. Klesajúci podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje na našich celkových výdavkoch je za predpokladu, že zároveň neklesá naša spotreba jedla, píše Róbert Žitňanský v časopise TÝŽDEŇ.

4.5.2 Komparácia výdavkov domácností na alkoholické nápoje a tabak

Alkoholické nápoje a tabak: výdavky na alkoholické nápoje, tabak a výrobky z tabaku.

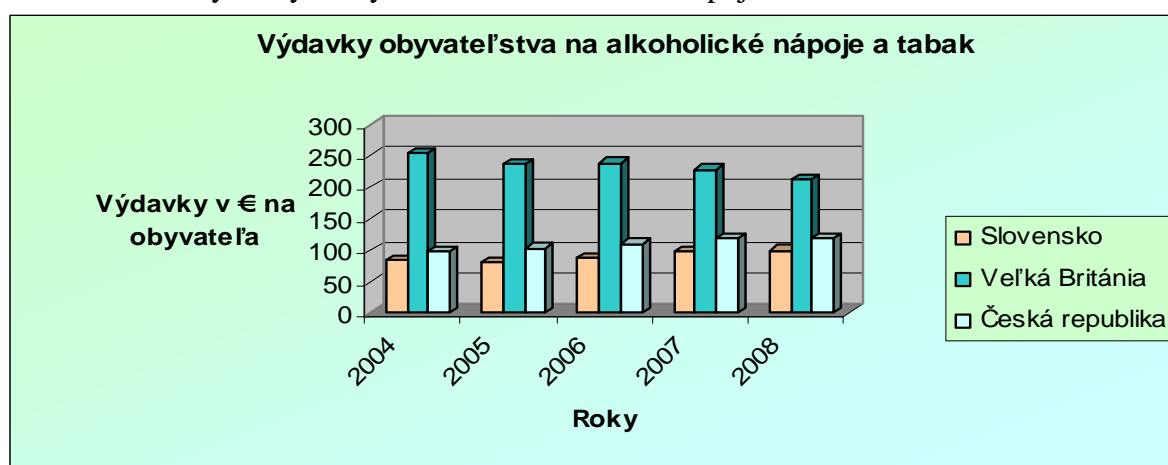
Tabuľka 6: Ročné výdavky 1 obyvateľa na alkoholické nápoje a tabak v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	84,48	253,95	99,02
2005	81,24	236,24	103,36
2006	88,68	238,21	110,46
2007	96,96	228,36	118,04
2008	99,24	212,61	118,61

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Výdavky, ktoré klesajú, keď klesá kúpna sila, sú tie, ktorých sú domácnosti ochotné sa vzdať. Na ich čele sú alkoholické nápoje a tabakové výrobky. Táto položka v priemernej spotrebe európskych domácností naozaj klesla, pričom ceny týchto výrobkov výrazne stúpili. Stúpali však aj výdavky slovenských a českých domácností na nákup takýchto výrobkov, zatiaľ čo domácnosti vo Veľkej Británii vynakladali v sledovanom období 2004-2008 stále čoraz menej peňažných prostriedkov na ich nákup.

Graf 2: Ročné výdavky 1 obyvateľa na alkoholické nápoje a tabak v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.3 Komparácia výdavkov domácností na odievanie a obuv

Odievanie a obuv: nákup textilného tovaru, pánskej, dámskej a detskej obuvi a textilnej galantérie (tvrdá galantéria je súčasťou výdavkov za osobné predmety), vrátane ich zhotovenia a opráv.

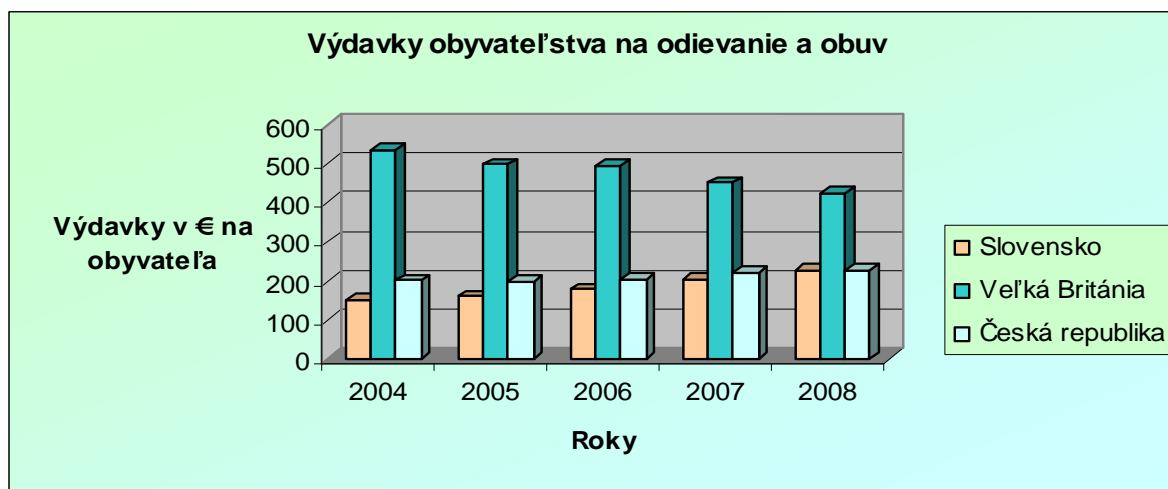
Tabuľka 7: Ročné výdavky 1 obyvateľa na odievanie a obuv v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	151,80	535,47	201,46
2005	161,28	498,06	199,60
2006	178,68	496,09	205,69
2007	203,28	450,82	219,80
2008	229,08	425,22	228,42

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

V tabuľke 7 sú znázornené výdavky slovenských, českých a britských domácností na nákup odevov a obuvi. V sledovanom období mali rastúci charakter pre obyvateľov Slovenskej a Českej republiky, no vo Veľkej Británii mali klesajúcu tendenciu. V roku 2008 predstavovala hodnota ich nákupu v Slovenskej republike takmer rovnakú hodnotu ako v Českej republike, takmer 230 €.

Graf 3: Ročné výdavky 1 obyvateľa na odievanie a obuv v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.4 Komparácia výdavkov domácností na bývanie, vodu, elektrinu a plyn

Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá: výdavky za hrubé nájomné v obecných bytoch, úhrady za užívanie družstevného bytu, výdavky za nákup tovarov a služieb pre stavebnú a bytovú údržbu, platby za elektrinu, plyn, teplú vodu a teplo, nákup palív, vodné, stočné a výdavky za ostatné služby vzťahujúce sa na bývanie. Výdavky na generálne opravy bytov a domov sú súčasťou ostatných výdavkov.

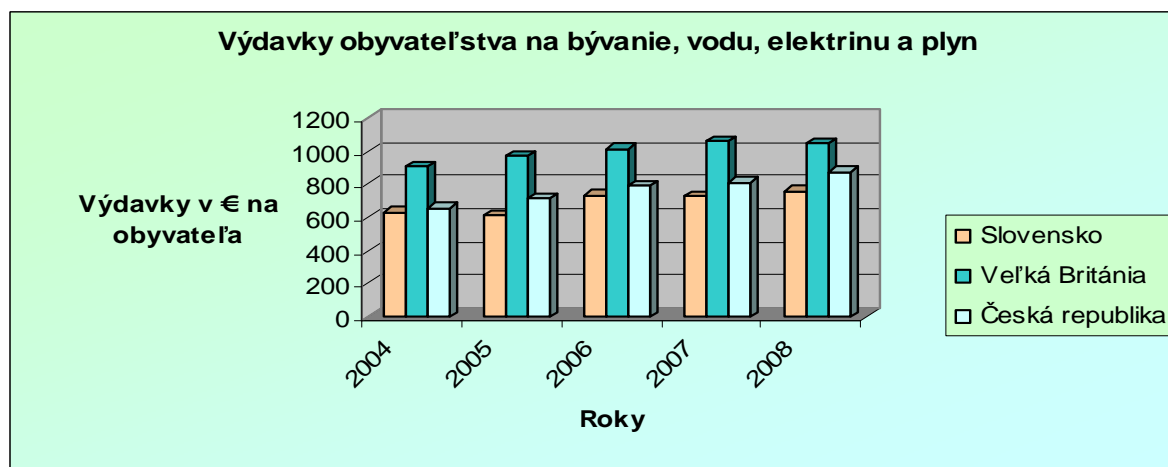
Tabuľka 8: Ročné výdavky 1 obyvateľa na bývanie, vodu, elektrinu a plyn v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	630,96	909,51	659,01
2005	615,00	966,59	716,42
2006	732,00	1015,81	788,49
2007	724,44	1059,12	809,99
2008	761,40	1043,38	874,15

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Výdavky domácností na bývanie a energie predstavujú druhú najväčšiu peňažnú položku pre slovenskú domácnosť po výdavkoch na nákup potravín a nealkoholických nápojov. V priemere minie slovenská domácnosť približne len o 90 € ročne menej na bývanie a s tým spojené energie ako na nákup potravín a nealkoholických nápojov. Výdavky na bývanie a energie sú druhou najväčšou položkou po potravinách aj pre obyvateľov Českej republiky.

Graf 4: Ročné výdavky 1 obyvateľa na bývanie, vodu, elektrinu a plyn v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.5 Komparácia výdavkov domácností na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domu

Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba domu: výdavky za nákup nábytku, bytového zariadenia a doplnkov, podlahových krytín, bytového a stolového textilu, domáceho riadu a príborov, potrieb pre domácnosť investičného charakteru, rôznych prístrojov a kuchynských potrieb, výdavky za zhotovenie týchto tovarov a ich opravy, vr. výdavkov za hospodárske, záhradnícke, remeselnícke stroje a zariadenia, tovary a služby pre čistenie a upratovanie, a i.

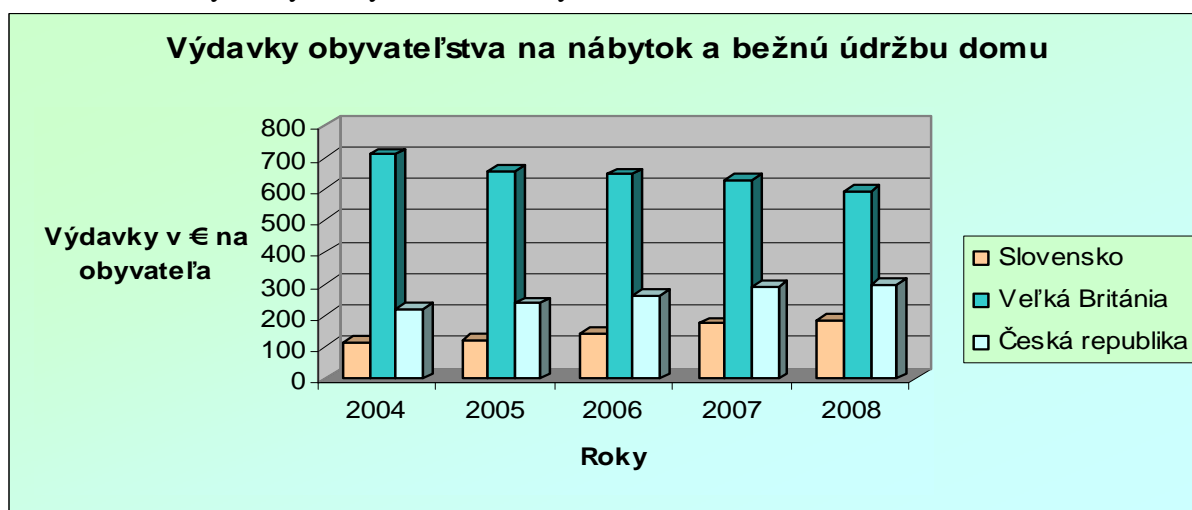
Tabuľka 9: Ročné výdavky 1 obyvateľa na nábytok a bežnú údržbu domu v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	117,12	708,71	221,95
2005	120,72	657,52	238,81
2006	142,20	645,71	262,83
2007	175,44	627,99	288,99
2008	186,36	592,56	298,71

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 9 poukazuje na spotrebné návyky obyvateľov v oblasti výdavkov na nábytok a bežnú údržbu domu. V sledovanom období majú tieto výdavky rastúcu tendenciu pre obyvateľov Slovenskej a Českej republiky. Ako je z tabuľky zrejmé, obyvatelia Veľkej Británie vynakladajú v sledovanom období 2004-2008 stále čoraz menej peňažných prostriedkov na nákup sledovanej komodity.

Graf 5: Ročné výdavky 1 obyvateľa na nábytok a bežnú údržbu domu v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.6 Komparácia výdavkov domácností na zdravotníctvo

Zdravotníctvo: výdavky za farmaceutické preparáty a výrobky, zdravotnícky tovar, za služby poskytované zdravotníckym personálom v nemocniciach a mimo nich, vrátane služieb rôznych terapeutov.

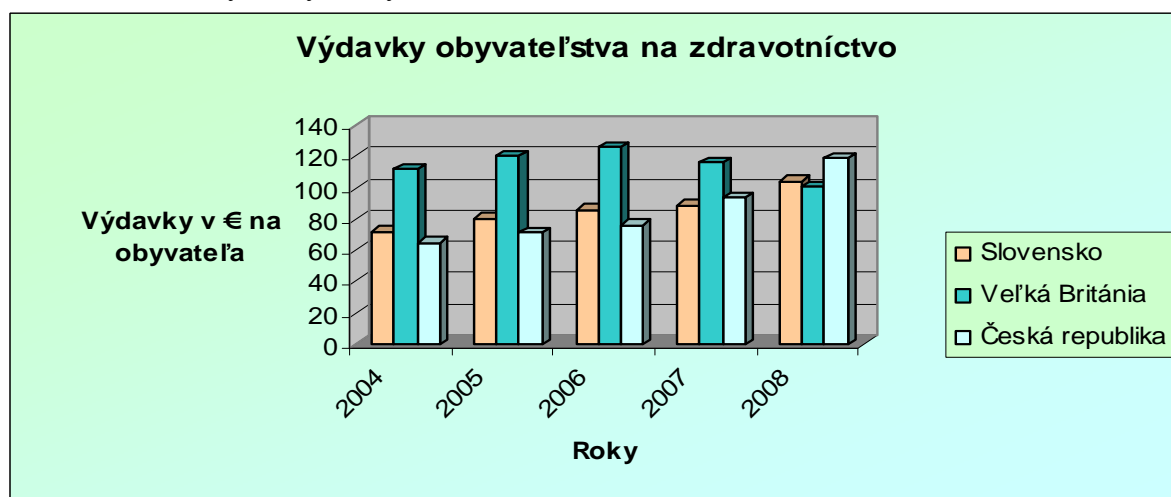
Tabuľka 10: Ročné výdavky 1 obyvateľa na zdravotníctvo €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	72,12	112,21	64,88
2005	80,52	120,09	71,29
2006	86,28	125,99	76,18
2007	89,16	116,15	93,62
2008	104,28	100,40	118,60

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 10 porovnáva výdavky domácností na farmaceutické výrobky a služby poskytované v nemocniciach. Výdavky na zdravotníctvo stúpali v Slovenskej a Českej republike každým rokom, čo i len nepatrnou mierou. Toto isté sa však nedá skonštatovať o Veľkej Británii. Tu výdavky na zdravotníctvo rástli do roku 2005, no následne začali klesať. V roku 2008 vynaložili obyvatelia všetkých troch krajín približne rovnakú čiastku na ich nákup.

Graf 6: Ročné výdavky 1 obyvateľa na zdravotníctvo €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.7 Komparácia výdavkov domácností na dopravu

Doprava: výdavky za nákup dopravných prostriedkov, pohonných hmôt a mazív, výdavky spojené s ich prevádzkou a údržbou, vr. služieb autoškôl, výdavky za dopravné služby (vlak, autobusy, lietadlá, lode).

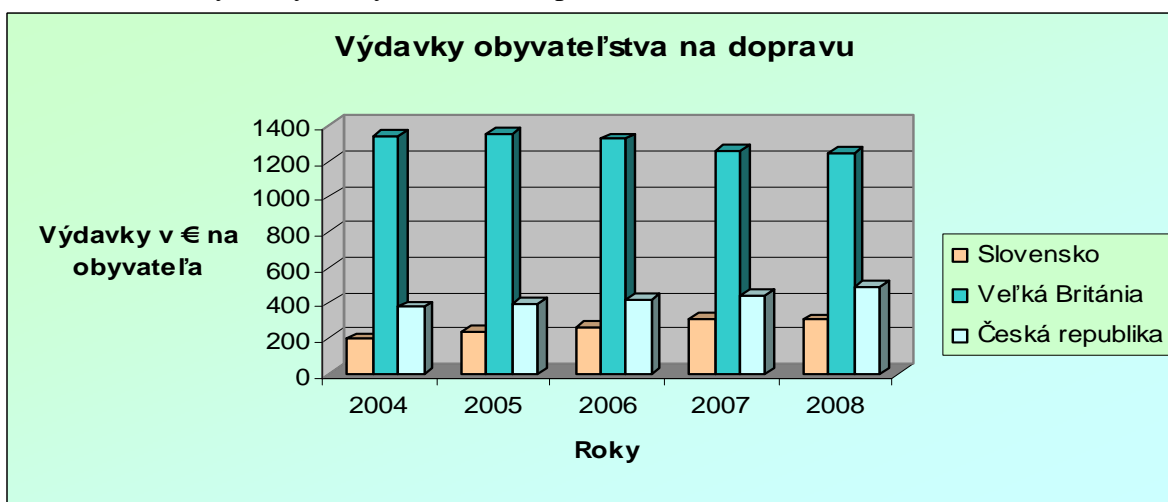
Tabuľka 11: Ročné výdavky 1 obyvateľa na dopravu v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	196,32	1338,67	375,60
2005	240,96	1352,45	395,63
2006	265,56	1324,89	415,19
2007	313,32	1261,89	439,59
2008	303,24	1248,11	487,58

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 11 zobrazuje výdavky obyvateľov na nákup dopravných prostriedkov a využívanie dopravných služieb. Je zaujímavé, že vo Veľkej Británii obyvatelia spotrebujú väčšie množstvo peňazí na tieto služby, ako na nákup potravín a nealkoholických nápojov. Rozdiel vo výdavkoch na dopravu a nákup potravín predstavuje približne 200 €. Pre porovnanie, v Slovenskej a Českej republike sú výdavky na dopravu na treťom mieste v spotrebných zvyklostiach.

Graf 7: Ročné výdavky 1 obyvateľa na dopravu v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.8 Komparácia výdavkov domácností na telekomunikácie a poštu

Spoje: výdavky za poštové služby, za nákup telefónnych a faxových prístrojov a za telefónne a telefaxové služby.

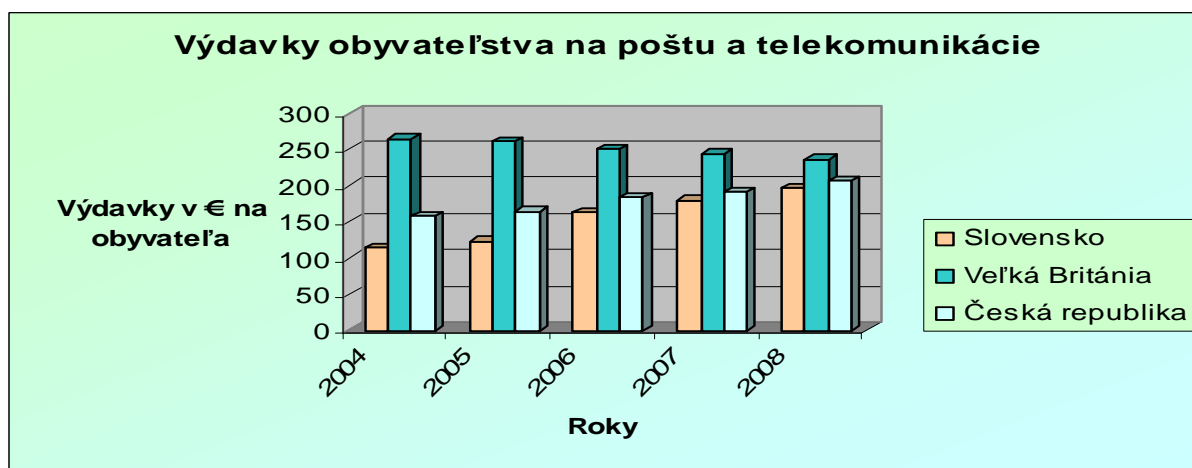
Tabuľka 12: Ročné výdavky 1 obyvateľa na telekomunikácie a poštu v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	114,72	263,79	157,07
2005	123,48	259,86	163,96
2006	162,84	250,02	182,84
2007	179,28	244,11	191,30
2008	196,68	236,24	206,46

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Počas sledovaného obdobia vzrastali výdavky obyvateľstva na telekomunikácie a poštu. Kým v roku 2004 minul obyvateľ Slovenskej republiky za spomínané služby približne 114 €, tak v roku 2008 to už bolo 196 €. Pre obyvateľa Českej republiky predstavujú výdavky na telekomunikácie a poštu 206,46 € a obyvateľa Veľkej Británie 236,24 €.

Graf 8: : Ročné výdavky 1 obyvateľa na telekomunikácie a poštu v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.9 Komparácia výdavkov domácností na rekreáciu a kultúru

Rekreácia a kultúra: výdavky za tovary a služby spojené s individuálnou a organizovanou rekreáciou a iným využívaním voľného času, vr. výdavkov za knihy, noviny, tlačiarenský a papiernický tovar a kresliace potreby.

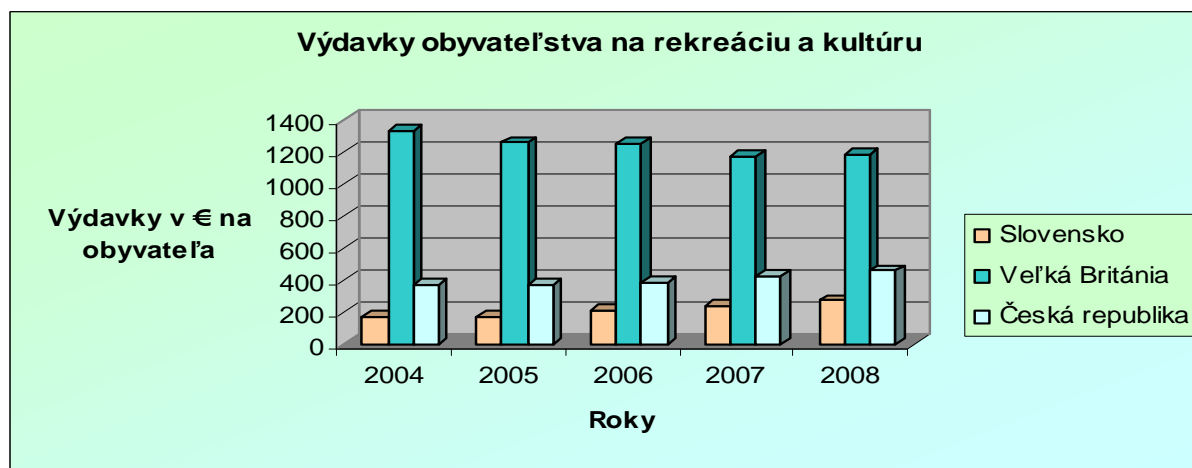
Tabuľka 13: Ročné výdavky 1 obyvateľa na rekreáciu a kultúru v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	175,32	1326,86	372,19
2005	174,12	1259,93	377,81
2006	214,20	1248,11	388,53
2007	241,80	1175,27	427,38
2008	275,64	1183,15	461,24

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Výdavky domácností na rekreáciu a kultúru sú znázornené v tabuľke 13. Je potrebné si všimnúť, že výdavky obyvateľa Veľkej Británie na rekreáciu a kultúru by sme mohli zaradiť medzi tie, na ktoré spotrebujú najviac svojich peňažných prostriedkov po výdavkoch na dopravu. Toto však určite neplatí pre obyvateľov Slovenskej a Českej republiky, pre ktorých sú výdavky na rekreáciu a kultúru na štvrtom mieste v ich spotrebných návykoch.

Graf 9: Ročné výdavky 1 obyvateľa na rekreáciu a kultúru v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.10 Komparácia výdavkov domácností na vzdelanie

Vzdelanie: výdavky za predškolské, základné, stredoškolské, vysokoškolské a iné vzdelanie, vrátane rôznych kurzov.

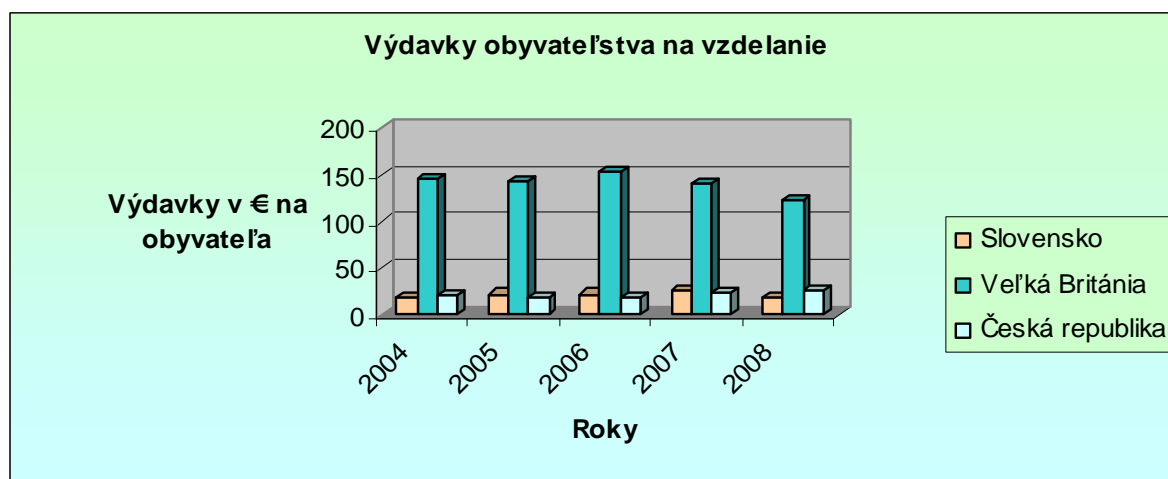
Tabuľka 14: Ročné výdavky1 obyvateľa na vzdelanie v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	18,36	145,68	20,49
2005	22,32	143,71	17,82
2006	22,56	153,55	19,06
2007	26,04	139,77	24,42
2008	18,24	122,06	26,36

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 14 znázorňuje a porovnáva výdavky domácností na vzdelanie. V sledovanom období výdavky obyvateľa na vzdelanie vzrastajú. V roku 2004 spotreboval obyvateľ Slovenskej republiky 18,36 € na vzdelania, pričom v roku 2007 to už bolo 26,04 €. V roku 2008 dochádza k miernemu poklesu sledovaného ukazovateľa. Obyvateľ Veľkej Británie za rok 2008 minul zo svojich peňažných prostriedkov 122 € na vzdelania a obyvatel' Českej republiky približne 26 €.

Graf 10: : Ročné výdavky1 obyvateľa na vzdelanie v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.5.11 Komparácia výdavkov domácností na návštevy hotelov, kaviarní a reštaurácií

Hotely, kaviarne a reštaurácie: výdavky vo verejnom stravovaní (vrátane školského a závodného stravovania) a výdavky za ubytovacie služby (mimo rekreácie).

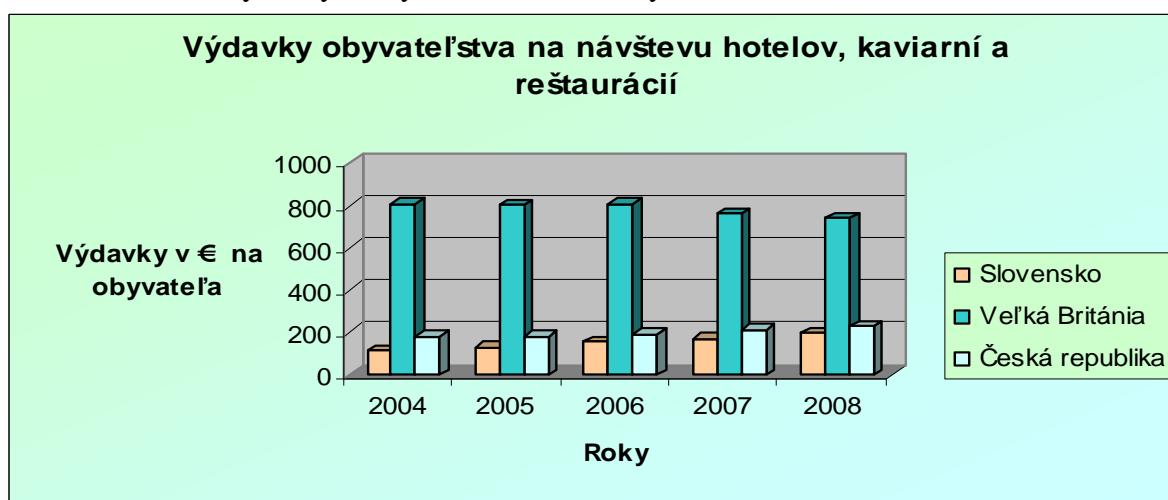
Tabuľka 15: Ročné výdavky 1 obyvateľa na návštevy hotelov, kaviarní a reštaurácií v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	114,36	811,08	180,97
2005	127,08	803,20	181,78
2006	156,00	809,11	190,46
2007	172,32	761,86	211,66
2008	197,16	742,17	228,42

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 15 znázorňuje výdavky obyvateľstva na verejné stravovanie a ubytovacie služby. V Slovenskej a Českej republike má sledovaný ukazovateľ rastúcu tendenciu. V roku 2008 sa vynaložilo ročne približne 197 € na návštevu hotelov, kaviarní a reštaurácií v Slovenskej republike. Vo Veľkej Británii mali výdavky na túto spotrebnú položku klesajúci charakter.

Graf 11: Ročné výdavky 1 obyvateľa na návštevy hotelov, kaviarní a reštaurácií v €

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

4.6 Analýza priemernej mesačnej nominálnej mzdy

Mzda - je cenou práce, ktorá je výsledkom fungovania trhu, vzťahom medzi dopytom po práci a ponukou práce.

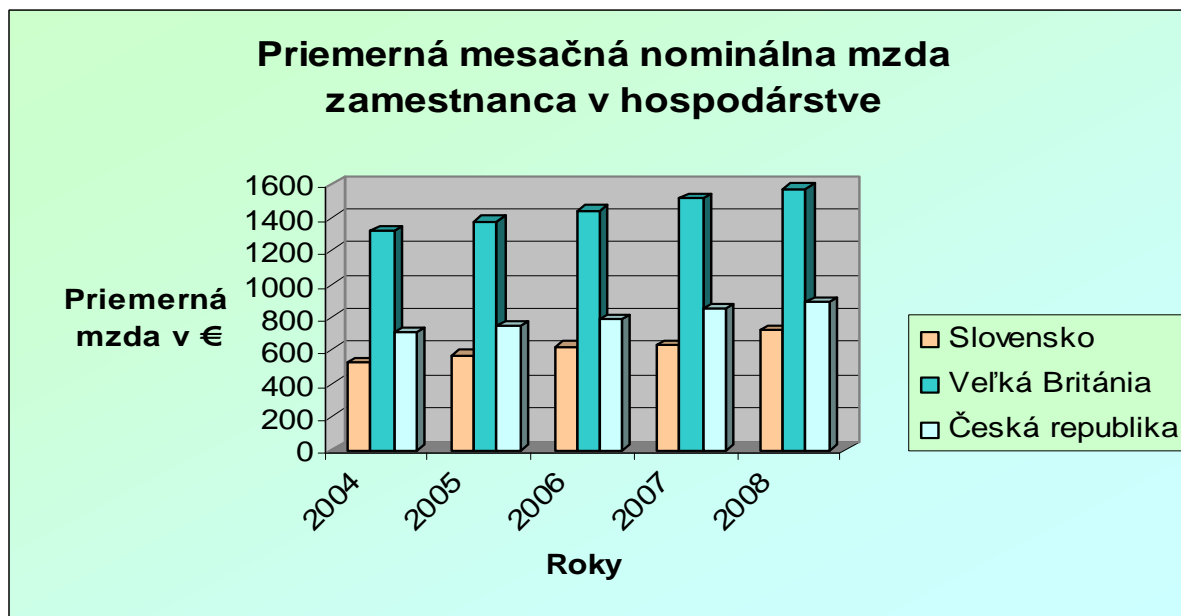
Tabuľka 16: Priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca v hospodárstve v €

Roky	Slovensko	Veľká Británia	Česká republika
2004	525,29	1320,05	705,73
2005	573,39	1379,73	744,67
2006	622,75	1445,15	790,88
2007	633,87	1517,05	848,84
2008	723,03	1572,42	888,79

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

Tabuľka 16 poukazuje na priemernú mesačnú nominálnu mzdu zamestnanca v celom hospodárstve v €. Jej vývoj má v celom sledovanom období rastúcu tendenciu a to vo všetkých troch štátoch. Najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v porovnaní so Slovenskom a Českou republikou dosahuje Veľká Británia, čoho dôsledkom je silnejšia pozícia na zahraničnom trhu, lepšie pracovné podmienky, vyššia hodinová a minimálna mzda.

Graf 12: Priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca v hospodárstve

Zdroj: Štatistický úrad SR, ČR, VB

5 ZÁVER

Životná úroveň Slovákov síce v posledných rokoch výrazne stúpila, no v porovnaní s priemerom Európy však stále zaostáva. Ukazovateľ hrubého domáceho produktu na obyvateľa je jedným z tých, ktorý hovorí o tom, aká je kvalita nášho života. To, kedy však Slovensko dobehne ostatné krajiny Európy, bude záležať od konkrétneho vývoja ekonomiky Slovenska, ako aj ostatných krajín. Výška hrubého domáceho produktu na obyvateľa Slovenskej republiky v roku 2009 je 16 000€, čím sa Slovenská republika zaraďuje k spodnej hranici pomyselného rebríčka v rámci krajín Európskej únie. Najlepšie sú na tom krajiny Luxembursko, Holandsko a Írsko, ktorých HDP na obyvateľa je väčší ako 31 000€. Naopak na chvoste tohto rebríčka sa umiestnili krajiny Bulharsko a Rumunsko, ktorých HDP na obyvateľa je približne 10 000€. Čo sa týka vývoja HDP na obyvateľa v rokoch 2004-2008 v rámci Slovenskej a Českej republiky, ten narastal v oboch krajinách približne rovnakým tempom a v konečnom dôsledku dosahoval v jednotlivých rokoch rovnaké hodnoty. Veľká Británia je však oproti nám vo veľkom predstihu. Jej HDP na obyvateľa dosiahol k roku 2008 hodnotu takmer 30 000€.

Pokiaľ hodnotíme životnú úroveň určitej krajiny, určite by sme nemohli nespomenúť vývoj priemernej mesačnej mzdy obyvateľa danej krajiny. Čo sa týka Slovenskej, Českej republiky a Veľkej Británie a vývoja ich priemernej mzdy, tak by sme mohli skonštatovať, že počas sledovaného obdobia tieto mzdy neustále narastali. Naša republika však v značnej miere zaostáva nielen za Veľkou Britániou, no aj za našimi západnými susedmi. Výšku mesačnej mzdy v Českej republike v roku 2004 naša krajina dosiahla až v roku 2008, čo je veľmi zaujímavé zistenie.

S výškou priemernej mesačnej mzdy veľmi úzko súvisia aj výdavky, ktoré obyvatelia jednotlivých krajín spotrebujú na určité komponenty. Pri analýze jednotlivých výdavkov sme dospeli k záveru, že obyvatelia Slovenskej a Českej republiky vynakladajú takmer rovnakú sumu peňazí na potraviny, alkohol, bývanie, rekreáciu a ostatné zložky spotrebných výdavkov. Pri analýze bolo taktiež zistené, že Slováci a Česi míňajú v prvom rade najviac peňazí na potraviny, následne na bývanie a taktiež na dopravu. Vo Veľkej Británii je trend spotrebných výdavkov úplne odlišný. V tejto krajine minie obyvateľ za rok najviac peňažných prostriedkov na dopravu, potom na dovolenky a na bývanie. Výdavky na potraviny v tejto krajine figurovali až na štvrtom mieste. Najmenej peňazí míňajú obyvatelia Slovenska a Českej republiky na tie isté komponenty, a to na vzdelanie, zdravotníctvo a nakoniec na alkohol a tabakové výrobky.

Vo Veľkej Británii sa najmenej peňažných prostriedkov spotrebuje na tie isté služby a výrobky, no v inej postupnosti. Najmenej zaplatia obyvatelia Veľkej Británie za nákup liekov a zdravotníckych potrieb, následne sú to výdavky na vzdelanie a nákup alkoholu a tabakových výrobkov.

Nezamestnanosť a jej miera patria taktiež k veľmi dôležitým indikátorom merania kvality životnej úrovne určitej krajiny. Nezamestnanosť bola vždy problémom každej, aj tej najvyspelejšej krajiny. Rozdiel je len v tom, akou silou zasahuje do ekonomiky a životov obyvateľov konkrétnej krajiny. Vo väčšine prípadov môžeme skonštatovať, že miera nezamestnanosti má rastúcu tendenciu. V súčasnosti, v čase pretrvávania globálnej hospodárskej krízy, sa percento ľudí, ktorí stratili svoje zamestnanie neustále zvyšuje. Tejto rastúcej tendencii sa v súčasnosti nevyhli ani krajiny Slovenská a Česká republika a Veľká Británia. Slovenská republika dosahuje v súčasnosti najvyššiu mieru nezamestnanosti od svojho vzniku, pohybuje sa na hranici 14-tich percent. Veľká Británia a Česká republika sú v percentách nezamestnaných osôb na tom približne rovnako. Ku koncu roka 2009 dosahovala ich miera nezamestnanosti takmer 8%.

Vývoj Slovenska, podobne ako vývoj väčšiny európskych krajín, je vo veľkej miere závislý na konsolidácii situácie veľkých európskych a svetových ekonomík. Ekonomika Slovenskej republiky, podobne ako iných štátov Európy a sveta, v súčasnosti čelí dopadom globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Jej dôsledky, v záujme obyvateľstva Slovenskej republiky, v prospech rozvoja ekonomiky a hospodárskeho rastu, ako aj s ohľadom na rozvoj samotného štátu, bude možné prekonať len koordinovaným úsilím všetkých relevantných subjektov. Hospodársky rast, stabilné ekonomické prostredie, udržanie zamestnanosti a postupná konsolidácia verejných financií sú hlavnými predpokladmi pre ďalšie úspešné napredovanie slovenskej ekonomiky. Sú tiež nevyhnutné pre udržanie a budúci rast životnej úrovne obyvateľov.

6 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. ÁREDNDÁŠ, M. 2007. Makroekonómia I. Nitra SPU. 2007. 273 s. ISBN 978-80-8069-914-7.
2. BOREKOVÁ, B. 2003. Ekonomika domácností. Nitra SPU. 2003. 111 s. ISBN 80-8069-256-4.
3. BOROŠ, J. 2000. Transformácia ekonomiky v SR a uspokojovanie potrieb. Bratislava Iris. 2000. 89 s. ISBN 80-89018-14-9.
4. FRANK, R. – BERNANKE, B. 2003. Economic. Grada Publishing. 2003. 803 s. ISBN 80-247-0471-4.
5. LEHUTA, M. 2010. Druhá najnižšia chudoba. In: TREND, 2010, č. 3, s. 9.
6. LISÝ, J. 1999. Výkonnosť ekonomiky a ekonomický rast. Edícia Ekonomia. 1999. 106 s. ISBN 80-88715-55-5.
7. MANKIW, N. 2009. Zasadý ekonomie. Grada Publishing. 2009. 763 s. ISBN 80-7169-891-1.
8. PAUHOFOVÁ, I. 2001. Dôchodková situácia obyvateľstva a formovanie spotrebiteľských zvyklostí v transformujúcej sa ekonomike Slovenska. Prognostický ústav SAV Bratislava. 2001. 32 strán. ISSN 0862-9137.
9. PAULIČKA, I. 2002. Všeobecný encyklopedický slovník S – Ž. Praha Ottovo nakladatelství - Cesty 2002. 1063 s. ISBN 80-7181.
10. REVENGA, A. – SILVA-JAUREGUI, C. a kol. (2001). Slovenská republika: štúdiá o životnej úrovni, zamestnanosti a trhu práce. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku. Bratislava. 2001. 148 s. ISBN 80-968155-4-7.
11. STANEK, V. a kol. 2008. Sociálna politika. Bratislava SPRINT. 2008. 375 s. ISBN 978-80-89393-02-2.
12. STIFTUNG, F. 2004. Zborník. Otázky merania chudoby. 2004. 112 s. ISBN 80-89149-02-2.

13. ŠÍBL, D. a kol. 2002. Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava SPRINT. 2002. 967 s. ISBN 80-89085-04-0.
14. ŠLOSÁR, R. a kol. 2002. Výkladový slovník ekonomických pojmov. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 2002. 254 s. ISBN 80-08-03334-7.
15. TOKÁROVÁ, A. 2003. Kvalita života, kvalita sociálnej práce a vzdelávania dospelých. Potenciál Prešov. 2003. 51 s. ISBN 80-969073-0-1.
16. VINCÚR, P. 2000. Makroekonomická analýza a prognóza. Sprint Vfra. 2000. 293s. ISBN 80-88848-65-2.
17. Zákon NR SR č. 601/2003 Z. z. o životnom minime
18. Zákon č. 110/2006 Sb. o životnóm a existenčnom minime.
19. Zborník vedeckých prác. Medzinárodné vedecké dni 2001 v Nitre, VII. Zväzok. Nitra SPU. 2001. 241 s. ISBN 80-7137-970-0
20. ŽITŇANSKÝ, R. 2008. Naš spotrebný kôš. In: TÝŽDEŇ, 2008, č. 18.
21. [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/7400321288/\\$File/0001090905.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/7400321288/$File/0001090905.pdf).
[online].[cit. 2010-02-24]
22. http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/10n1-05-_2005-0900. [online]. [cit. 2010-02-24]
23. <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/2009-pmz>. [online]. [cit. 2010-03-19]
24. <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1000>. [online]. [2010-03-19]
25. http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_c&lang=en.
[online]. [cit. 2010-02-24]
26. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>. [online]. [cit. 2010-02-24]

27. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsiem110&language=en> [online]. [cit.2010-03-19]
28. <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5524>. [online]. [cit.2010-03-19].
29. [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_09A68CB4A709D58CC125766700525151_SK/\\$File/dopad_krizy_na_ZP_SR.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_09A68CB4A709D58CC125766700525151_SK/$File/dopad_krizy_na_ZP_SR.pdf). [online]. [cit.2010-03-19]
30. <http://www.government.gov.sk/15044/memorandum-o-spolupraci-pri-rieseni-dopadov-financnej-a-hospodarskej-krizy-na-slovensku-spolocnost-medzi-vladou-sr-a-klubom-500-podpisane-1132009.php>. [online]. [cit.2010-03-19].
31. http://www.pabk.sk/_img/Documents/o_nas%5CAko%20sa%20n%C3%A1m%20%C5%BEije%20dnes%20v%20porovan%C3%AD%20s%20rokom%201989%20-%20studia%20PABK.PDF. [online]. [cit.2010-03-19].
32. <http://www.statistics.gov.uk/articles/nojournal/awepdf.pdf> [online]. [cit.2010-02-24].
33. http://www.statistics.gov.uk/downloads/theme_social/Family-Spending-2008/FamilySpending2009.pdf. [online]. [cit.2010-02-24]
34. http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=756&m_so=15. [online]. [cit.2010-03-19]
35. <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5472> [online]. [cit. 2010-02-24]
36. http://pxweb.statistics.sk/PXWebSlovak/Dialog/varval.asp?ma=CIST_VYD&ti=V%FDdavky+dom%E1cnost%ED++pod%BEa%3A+%FAzemie%2C+V%FDdavky+dom%E1cnosti%2C+typ+ukazovate%BEa+a+rok&path=../DATABASE/Sk/04SocStat/01PrijmvydavSpotr/&lang=12. [online]. [cit.2010-02-24]
37. <http://www.tyzden.sk/casopis/2008/18/nas-spotrebny-kos.html>. [online]. [cit.2010-02-24]
38. http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_European_Union. [online]. [cit.2010-02-24]

